

بریو ئیشتیبای چاپی و مانایی و وەرچەمی لاری جەبارەو "سەیدی" و شیعرەکاشەرە و
راوینوو ئیمە

کوورش ئەمینی نۆتشی

(هفته نامه ئاگرین رۆژ، شماره 19 و 20، 23 خرداد 1394)

لاچەمیو پەیی لاو "سەیدی" و شیعرەکاش

جەبارەو "سەیدی" و شیعرەکاشەرە بە چەمیووشی ئەما و ئەگەری و گاهەزیوی
فرە کە جەبارەو یو یا دوەبیەیی "سەیدی"یەرە هەن، بە متمانەو یو بیەیی ئا زاتە
بەرزەییە چەمیوی سەرسووک و خیرا فزەمینە دلی شیعرەکاش.

وەر جە گرد چپوی ئیشاریوی گۆلالە پەیی ئانیشا بە وەرچەم گێرتەیی زوانوو
شیعرەکا، تاقە "سەیدی"شا کەردەن دوئ "سەیدی"یی مشیوم و اچیونە: بە پەیلواو ئیمە
بەشەندی شیعرەکا تەنیا جە وەرچەم و دەقی شیعرین و حیچ پەییوئندیوش بە تازە
کۆنە بیەیی زوانوو شیعرەکاوە نیا. حەر پی وەرچەمە جە لەیەکدای 56 تاقە شیعرئ
دلی دیوانەکەو سەیدیەنە، ئی ئەژمارەما دەس کەوت: 8 شیعرئ دەقی کۆنە، 43
شیعرئ دەقی تازە و 5 شیعرئ دەقیوی دلیراسینشا هەن (نە قەدیم و نە تازە). فرەو ئا
واتیلا کە بەشوو کۆنەو شیعرەکانە هەنئ، حەر ئانیئ کە ئیسەییچە فرەو یاگئ
هەورامانیەنە و تارەلا ئانەییە دلی زوانوو قسەکەردەیی خەلکیەنە مەنیئ و ئیسەییچە
قسیشا پەنەکەرا و بەشەندی شیعرەکا بە تازە و کۆنە تەنیا و تەنیا سەرو دەقوو
شیعرەکان و حیچ پیوئندیوش بە وەختیوی تاییەت جە نەزەرؤ کۆنە و تازەییەرە نیا. بە
متمانەو پەرگەشناسی، ئەو وەشکنای و لەیەکدای فرەتەر و شیعرەکا سەرو بنەمایوی
ئاکادیمیک و زانستیەرە ئینەییە فرەتەر سەلەمنؤ. حەر پاسنە کە شیعرەاو فرەو
شاعیرانە تاییەتیوی چیمە پیسنە دەقیوی شیعرئ ویش دیاریش دان. ئی خالی ویش
تەنیا هیژ و قۆرەتوو شاعیری و دەسەلاتش سەروو زوانەکەیش سەروو چەینیەتی شیعر
واتەییەرە میافنؤ.

لایەنیوتەرەو ئیژانە و کیشانە کەردەیی شیعرئ "سەیدی"، ئیشق و عیرفان و
پەیلواو ئا کەسانە کە گەرەکشانا تەنیا بە وەرچەمیوی وشک و تەلبەن کریا!! تەماشاو

"سهیدی" که رانی. پهی شییه وه که ردهی ئی به شه جه باسه کهی ئیشاریو که رمینه به باسیقوو ئوستاد مؤجته با مینوئی جه باره و خه یامی و شیعره کاشه ره که واته بییش: یاوگه و مهنزوورو خه یامی جه شه راوی هر ئا شه راقه سووره نه که مهستی مارونه و واتهی شه راوی عیرفانی و رۆحانی هه لئوی گه ورهن. (به نه قل جه وه ریم؛ کتیبوو نه ورۆز نامه ی). منیچ هر سه روو ئا په یلوایه و به یارمه تی ئا فاکت و به لگا که دریژه و باسه که یینه مارووشا؛ ماچوونه: مامؤسا "سهیدی" چا یاگانه که باسوو خه ت و خالی و زوؤلفی و بالاو دلداریش که ردهن، هه ده فش هر ئا واتیلینی که ئیمه یچ پا مانا به کارشا به رمی و لهیه کدایشا به مانای عیرفانیه، هه له و خه تایوی گه ورینه و ئاکامو ئی کاریه مامؤسا "سهیدی" قزو نه ته نگه لانیوی قیزه فن و فره ته سک و ناله بار. به لام ئینه مه بونه سه به بوو ئانه یه عیرفانوو مامؤسا "سهیدی" ما ئادیچ جه ئاستیوی به رزه نه ویر پیشووه. چانه که "یاران دیوانه" نه ماچو:

یاران دیوانه، یاران دیوانه

ئه بله ه که سیوه ن شییت و دیوانه

چی دؤنیای فانی بسازو یانه

به ئاوایش وانو ماوای ویرانه

دیارا که یاوان سه رکه لوو زانایی و جه عیرفانی که یل. لایبوته ره وه به که میو وردوینی و زهریف ته ماشا که ردهی به رگنو په یما که هورچنییه واتیله کا و ته رکیبشا، ئانه یه وه رچه مه نه دور قزاقه که ئی تیکه لی و ته رکیبه و ئی ئیستیلاحتی؛ مانای عیرفانیه شا هه نه! و فره ته ر ئینه یه سه له منا که "سهیدی" چا یاگینه که باسوو ئه شقیش که ردهن، عاشقیوی تووترؤ و ته مام دل سوته و غولامیوی هه لقه به گوش بیهن پهی باسو ئه شقی. ته رکیبات و ریسکه و اچانیو پیسنه:

زه کاتوو نازه نینی، یاقوو ئه شکی، مه مه لجیش نار، غونچه ده م، واشه چه م، دیده ی جادووکار، کوؤلمی به ساقو دلی ده ره ی، خه مزه و لاروله نج، لیموی کال، ساوه زنج و سه ده ها دانه ته ری چی ته شک و فورمییه.

رپوڻ داخو بالا تهغه هزاريو دهرده دارهني
گرد كوشته وئا ديده تهني، ته ديدهت جادوو كارهني
زولفيت گرهنج و خاوهني، سه رلولهني، سياوهني
چنوورو راگاو كاوهني، كه مهنده يا شمارهني
يا

ئه زيچ بيم ياره لهنجيوه، قليوه، سووره سنجيوه
زه ريفه، ساوه زنجيوه، گول ئه ندامه، زه ريف خالو

ئيشتيباي مانايي ماموسا كاردوخي دلي ديوانه كهو "سه يدي" يه نه

حه ر پاسه ديوانه كه نه ديارا و پيسنه به لگيو ئينا وهرده سمانه جه برپو
ياگينه به بونه و كه م شاره زايي سه روو زوانو شيعره كا و سووچه و سووچو ده قوو ئي
شيعرا و كه له بهر و چال و قورته كاو دليش به تايبهت زوانو كه رده وه كا (افعال) دلي
ئي دهغه شيعريانه كه تاره لا ئانه يه به دهنگيچ زه مانشا فاريو (باسو ته كيهي دلي
زواني ههوراميه نه)، هه لي فرئ ههني و حه ر ئينه بيه ن به هو ئانه يه جه ياگيوه نه
كه مه سه له ن زه مانو كه رده وه كه ي ئيسه نه (حال) به جو ريو ته ر (ويه رده، مه ينه ر ...)
هورگي لي يانه وه و ئينه جه بارو هه رمانكه ر (فاعل) هكاچه وه دروسا و جار هه ن
هه رمانكه ر كه سي وهرده نگا جه حاليوه نه هورئ وه گي لي ياكه ش سوهم كه سي تاكي
ناديار (غايب) يام جو ريو ته را. پيسه:

نه به شه و قه رار، نه رو خاوت بي. ياني: نه به شه و قه رارت بوو و نه له روژ
خاوت بو (تاكه كه سي غايب). جه حاليوه نه ماموسا كاردوخي به تاكه كه سي
وه رده نگ (موخاته ب) ي حازر ته رجومه ش كه رده ن. يام: گلاروت بي: گلاروت بوو
(تاكه كه سي غايب) كه به گلاروته (تاكه كه سي وهرده نكي حازر) هورگي لي يانه وه.

بيجگه م جه ئينيشا هه لي نيگاريشيي و چه ني نويسته ي و چه ني هه رمان كه رده ي
چني نيشاني دلي نويسته كا پيسنه نيشانو پرسياي؟ ، كاما، خال . ، نيشانو

سهرسامی! و به کاربهردهی فاسیلّهی (spase) پهی جیائوه که ردهی یام لکنای واتیلا که فره و هختا به تایبته جه نویستهی کوردیه نه ئه گهر ره عایت نه کریا هه لّی مه عنایّ مهیا دلّی نویستهی و به غه لّته مونیووه. هر ئی خالّی ویش ته نیا جورّیوه نه که جه فره شیعره کانه به پاو فاسیلّهی کاماشا نیانه ره و ئینه ویش ته نیا بیهن به هه لّیوی گه وره پهی ئه وه وانای، فام و ماناو شیعره کانه به تایبته پهی که سانّیوی که فره شاره زاو زوانی هه ورامی نیهنی.

رپسکه	لاپه ره	ئه سلوو شیعره کی	ماناکو ماموسا کاردوخی	راوینوو ئیمه
1	20	سهر و پیری	جیّی پیری هه ورامان یا نیشته جیّی "پیرشالیار"	ماموسا عوسمان محهمد هه ورامی: زه مانوو پیری، وهختوو پیری
2	22	ته خو نه بره وه فات	تو وه فات نه بووه	تو خدا مه بره، تو خدا ته مامش مه که ره
3	29	نه ته ئه ژنیت پرۆزه و ئوفو سوته یم (سوته: سینه)	نه تو بوئی سوتان و پرووزانی سینهی منت کرد	نه تو بو سوتهی و سوچیاو منت که رد (سوته: سوته نه سینه!!)
4	30	جه بریو یاگینه ماموسا کاردوخی پهی ئانه یه ئا تام و بو که ویش گهره کشا دو به شیعره کاو "سهیدی"، هر جورّیو که ویش گهره کش بیه بو شاخ و بالّش دان به شیعره کا. مه سه له ن: بادی گولّشه ن گهره، بادی عه تر ئامیز: ئهی بایّک که گه راوی به باخ و گولّزاری یارا! بوّن خو شیت له و زولّف و سینه و لیمویانه و هرگرتوه. هر ئینه ویش ته نیا له تمیوی فره ش دان ئه و شیعره کا. وانهری وردوینوو ئیسه یه جه فره و ئا کارا (گاهه ز ماموسا کاردوخی بریوشا جه روو وه شه سیاویه ره که رد یباش) نه ته نیا وه شش نمهی که به جورّیو چنه ش بیزیو و ئه سلوو شیعره کا جه وهرچه میوی دورته ره نه ئیشتیبا مدو چه م.		
5	40	ببوته قه قنه س، سوچونه میرو نه کی شو کافر دهردی جیایی	ئهبی به قه قنه س و ئه سووتی و ئه مرئ، هه رکه س که عاشق بی و له یاری دوور که ویته وه .	بیّ (بشود: فعل درخواست کردن) به قه قنه س و بسووتی و بمرئ، وه دهردی جیایی نه کی شیت. (یانوو دهردو جیایی ئینده سه خته نه که کافریش دوچارش نه بو).
6	54	خه زان پهی فه سل پایز نه ویده ن	خه زان به نیسبته پایزه وه تازه یه .	خه زان نیشانه و په یاموو فه سلوو پائییزیا

7	69	مەزانی نازار، ساحیب شەرت و شۆن "سەیدی" کۆشتەى داخ، دەردى دوورى تۆن	ئەزانی ئەى نازدار "سەیدی" خاوەنى شەرت و پەیمانە و ...	جە ئەسلەنە "ساحیب شەرت و شۆن" پەى نازارى ئامان نەك سەیدی و ئادە کریاینە وەردەنگ یانیو پنەش واپیان: ئەى ئا کەسە کە ساحیب شەرتەنى.
8	104	وہس نیا خاسم یارەنى	بەس نیە تۆ باشتەین یارمى	وہس نیا خاستەرىنەكى یارۆ مەنەنە. یانیو: دلدارۆ مەن کەسپوہنە جە خاستەرىنەکاشا.
9	105	مە ئادو بەینم ھەر یوقۆ، بەلام تۆ مۆلەت دارەنى	مە ھەر لە سەر ئەو شەرت و بەینەم، بەلام تۆ تەفرەدەرى	عەھد و پەیمانوو مەن ھەر یۆن، بەلام وەختم دە پەنە.
10	120	رەنگەیشم فارپۆ، مەنەیش مەحالا	رەنگیشم ئەگۆرۆ و ئیتر مانیشم مەحالا	رەنگەیشم فارپۆ و مەنەیش مەحالا. یانیو: بە دوورئەوہکەوتەى یارەكىم رەنگەم مەمەنۆ.
11	137	شیرین جە فرەو یاگانە بە مانا و شیرینی، جوانى و تام شیرینی یاری ئامان جە حالپوہنە مامۆسا کاردۆخى فرەو یاگا (نزیک بە گردى) ئەوہل جار بە مانا و شیرین یانیو دلدارەکو سەیدی لەیەکش دانەوہ. پپسەنە: شیرین خالت بام، شیرین خالت بام/ فیدای دانەى مۆشک، شیرین خالت بام کە یاوگەو "سەیدی" خالیوا کە شیرین، نازار وە زەریف و وەشا نەك شیرین یارەکو "سەیدی" و چى جۆرە مەوارپدانە مەنزووور "سەیدی" ھە کەسپو و ھەر دلدارپوہش متاقۆنە بۆ.		
12	226	دونیا و مافیھا ئەر بۆ ویرانە نەدارۆ میقدار بالە تۆفانە	بە قەد شتیکی بی ئەھمییەت بەر تۆفان بکەوئ لە لای تۆ ھیچ بایەخى نیە.	... ئیندەو (بە ئەننازەو) بالە مەشولپوی ھەمیەتش نیا.

جە فرەو دەسپنەکەردەى شیعرەکانە (مەتلەع) راوینوو مامۆسا "سەیدی" نیدا و چرەى بیەن؛ یانیو گەرەکش بیەن واپۆنە: ئەى و ...

ئەى شیرین، ئەى شەیدا، ئەى وەفادار، ئەى ئەو کەسە و ... کە بە داخەوہ مامۆسا کاردۆخى جە ھۆرئەوہگیلنا و جە ماناکیشەنە ئینەشە وەرچەم نەبیەن و پاسنەش نەکەردەن. ئى راوینە چا شیعرانە کە مەتلەعوو شیعرەكى بە تیکرار دەسش

پنه‌کهردهن فره‌تەر وئیش مرمانۆ. چي ياگانه به متمانه‌وه هه‌دهف ته‌نيا چره‌ي، ندا و هه‌ميه‌تدای به ده‌س‌پنه‌که‌رده‌و شيعره‌کي بيه‌ن.

بريۆ جه تايبه‌تیه‌کاو ديوانو "سه‌یدی"

فریکانسونو ئامای بریۆ جه واتیلای دلای دیوانه‌کینه

فریکانس	واتیلای
68	يار
56	ئەشک يام عەشق
47	شيرين
25	عه‌ودالان
23	زۆلف
17	هجران
17	سه‌نگ
15	پي‌ند
6	خه‌زان

چه‌په‌وانه‌و بيسارانی و چامه‌ پائيزی و سه‌رانسه‌ر خه‌زانیه‌کاش؛ حه‌ر پاسنه‌ خسته‌که‌و سه‌ريه‌وه‌ پيقيۆ، گرده‌و ديوانو "سه‌یدی" يه‌نه‌ که‌مه‌تر جه شش هه‌فت جاري واتيلۆ "خه‌زان" ئامينه‌ و ئينه‌ به‌ تاقيق نيشانو پۆحيه‌ سوکی و شادی و زۆقيويا که "سه‌یدی" بيه‌نش و جه پالۆو ئينه‌يه‌نه‌ متاوی واچي که جه فره‌و (نزيك به‌ گرده‌و) شيعره‌کاو "سه‌یدی" يه‌نه‌ په‌نگي زه‌رد و سوور و سه‌وز، وه‌هار و سه‌وزه‌لانی عه‌تر و عه‌نبير و کافوور، نامۆ گيواو و گوڵه‌ وه‌شبوکي شاخ و داخ و کويسانه‌ به‌رزه‌کي هه‌ورامانی دلای ئا ديمه‌نه‌ رازياوه‌ زه‌ريفه‌ينه‌ لوول موهرانی و مه‌ستی و سه‌روه‌شيش بيه‌ي جه وه‌لات و لا ئاديشانه‌ مزانۆنه‌؛ به‌ جوړیۆ وه‌ختیۆ که سووری پنگۆ سووره‌هه‌رالی په‌رسا پيسنه‌ ماچۆنه‌:

« دايم الاوقات » جه وه‌ته‌نوو وييم

نيشته‌نا و خه‌ريك شه‌وق و زه‌وقی وييم

هەر پاسه سهرهوه ئاما؛ ئى تايبه تيه چه په وانهو وير و ده قوو "مهولهوى" و
"بيسارانى" ا كه جه هر چوار فهسللى تاريفشا كهردهن و هر كامشا يو جه
فهلل كاشا مه حبووب كهردهن. پيسنه "مهولهوى" كه زمسانش پا گردوو سهردا و
سلوڤه يشه وه ره نكين نه خش كهردهن و ئاواتوو دلش بيهن:

زوسانهن وهى رهنگ وه گهردوون ياوان

لوولياى لوول گيچ كليلهى كاوان

بهنا باشى بورج بهرزه دياران

سفيدكاريش كهرد تاچهى موغاران

يام بيسارانى؛ بونه و خهم و په ژارپوى فرهى كه دلش نه بيهن و ئينه شه جه فره و
شيعره كاشه نه بهرقسهن، پاييزش كهردهن به عشق و شيعره كيش بو پاييزى مدا و
دهنگوو خشه و خه زانى پيسنه چريكيوى وهشى، ئارام كهروو دلان و پيسنه كاكه عادل
مهمدپوور ماچونه شيعره كاش متاومى به «چريكه و خه زان»⁽¹⁾ نامى بهرمينه:

مهيو نه دهوران، ديدهى پر خومار

مهوارو پرووى زهرد "خه زانى خه مبار"

يام

بيان بوينان، دهرده دارى دهرد

"خه زانى زاييف" زافه رانى زهرد.

مهيدان (ميدان. عهرسه). مهيدان (مهى داى. مهى دادن)

من عهرسهى مهيدان عهرم كهردهن تهى

ساقى مهى دانت سا كهى مه بو كهى؟! پ 123

هاره (تهوه نو هارهى). هار (نهوهشى هارى. چيگه نه شيت بيهى جه وهشى فرهى).

كەس چوون تۆ ئازيز جە لای یار نەبی

ھارە چی وەشی سا چی ھار مەبی. پ 201

وامق و عۆزرا و شیرین و فەرھاد(بەلام شیرین ھەم بە مانا و شیرینی ئامان ھەم بە مانا دلدارۆ فەرھادی)

وامق پەی عۆزرا زولف عەنبەرینم

فەرھاد جە ھەسرەت خالی شیرینم. پ 210

شیعرو «کۆسالان وەشەن»ی

دەقوو (سبک) ئی شیعری و کاریگەریش جۆریو بیەن کە فرەو ئا شاعیرە جوانی کە شۆنۆ "سەیدی"یەرە شیعریشا واتیننی ھەر پی دەقە و سەروو ئی فۆرمیەو لای کەمەو ھەیک و دوە شیعریوشا واتیننی و شانازیچشا پەنە کەرا.

سەنعەتوو "تەزاد"ی (گەدا و شا)، (بەر و بەحر)

گەدا و شا چوون یەکا پەی باسو ئەشکی

"بەر" و "بەحر"ش یوقۆ لەنگیر و لای پی 28 لقونوقە سەر و تۆف و جەحیلی دەرەک پیرنۆ شپەن وەخت و سەعاتم (جوان و پیر)

سەنعەتوو "تەناسب" و "تەزاد" پیوەرە و یەک بەیتەنە:

بالات چوون تیر بی، فەرقت وینە ی قیر

تیرت بی کەمان، فەرقت بی وە شیر

بە تەعجیل و یەرد نەکەرد مۆدارا

شی نە پرووی دەشت و کەش و کۆ و سارا

واج ئارائی Alliteration :

نه خاوی شهوان، نه روان رۆمه‌ن

شهوان هه‌ر ئاخ ئاخ، روان رۆ رۆمه‌ن . (تیکراروو سامیتوو "پ" په‌نج جارئ)

حه‌ر جه به‌یتۆ سه‌ریه‌نه: جناس تام (رۆمه‌ن: رۆ "روز". رۆمه‌ن: گره‌وای و زاری)

نه گۆل مه‌نده‌ن جه گۆلزار، نه بۆلبول

مه‌دو بۆلبول به‌ کاپۆلدا، په‌رئ گۆل (8 جارئ سامیتوو "پ"

"سه‌یدی" هه‌ر چی‌ش بی، بافتی رای تۆش که‌رد

گه‌ردوون چی رانه، ها ره‌نجه‌رۆش که‌رد. پ 67 (تیکراروو سامیتوو "پ" هه‌شت جارئ)

په‌ی ئاگاداری جه شی‌عرو "دۆل‌به‌ر"یه‌نه پیتی فریما هه‌نی که تا ده جارێج تیکراری
بیینیوه، به‌لام چی‌گه‌نه جه ئارده‌یشا چه‌مپۆشی که‌رمی.

تنسیق الصفات

سووره قۆلی، غونچه ده‌مه، با رنگ و بو، واشه چه‌مه

مه‌شیه په‌نه‌ش داره ته‌مه، وه‌خیو چه‌نی ته‌ش قاره به

بالات وینه‌ی سه‌ول سای سه‌هه‌ندی باخ

شو‌خه‌ن، وه‌ش ته‌رحه‌ن، به‌رزه‌ن، بۆله‌نده‌ن

گوفتوگۆی شیرین، که‌لامت، رازت

شه‌هده‌ن، شه‌که‌ره‌ن، نه‌باته‌ن، قه‌نده‌ن

تیکراروو واچه‌ی

عه‌جه‌ب باده‌ن، عه‌جه‌ب هه‌وره‌ن، عه‌جه‌ب وه‌شت

چ خاس خاس نم مدو، سارا و ده‌ر و ده‌شت

سه‌دای سازی عه‌شق، وه‌شه‌ن سه‌یدی وه‌ش

وہش نیہن تو بی جہ وہشی بی بہش

کہسایہتی دای (شخچیت بخشی : personification)

رہوان بی شاہی "خوَر" پہی تہختی میزان

سوپای "ہامن" جہ سامش بی گوریزان

نہ دەوری باخ، چناران سہر بہ سہر شان

سپی و ئیستہبرہقی، پوْشان بہ وەرشان

ئیتتر جہ گردوو ئانیشانا کہ سہرہوہ ئامای کوچیوہ جہ خہرواریم ھوَرگیرتینئ،
ئہننا حہر شیعرؤ "یہک و دوو" ی ویش تہنیا کہلاوئ کہرو کہسایہتی دای جہ
سہرکہلو زہریفی و بہرزیہنہ.

یوْتہر جہ تابیہتیہکہو شیعرئ "سہیدی" ئانہنہ کہ حیچ شاعیرئوتہر پیسنہ
"سہیدی" جہ ئاخرو شیعراوہ نامو ویش ناردینہش.

دیای "سہیدی" پہی ئہو شاعیرہکا

پیسنہ خالیوئ ھہمیہتداری و وھلئ واز کہردہی باسہکہی واتہی ئی قسی کہ
فرہو یاگانہ "سہیدی" تہماشاو بیسارانیش کہردہن و ئیلھامش چنہ گیرتہن و جہ
شیعرہکاشہنہ فرہ روشن دیارا، بہلام ئی دوہ شیعرہ وارہنہ مہیا، حہر شیعرئ
"بیسارانی"یہنئ و جہ دیوانوو "سہیدی"یہنہ حہر پاسنہ و بہ کہمتہرین فارپای
ئاماینئ (بہ وەرچہم گیرتہی قہدیم بیہی بیسارانئ):^(۲)

شیعرؤ "یاران کی دیہن" لاپہرہو ۲۱۳ و دیوانوو "سہیدی" کہ لاپہرہو ۴۸۱ و دیوانوو
"بیسارانی"یہنہ حہر پا نام و نیشانہ ئاماینہ.

شیعرؤ "قبیلہم چی دنیا" لاپہرہو ۱۶۱ و دیوانوو "سہیدی" ، کہ لاپہرہو ۱۱۸ او
دیوانوو "بیسارانی"یہنہ بہ نامؤ "چراغ جہی دنیا" ئاماینہ.

شیعرؤ "پیسہو مہجوْلہی" لاپہرہو ۳۹ی بہیتو:

چوون پهی کهس نیا، مه‌علووم گوناھی

پهی دیای "صنع" ی خوبی خودایی

نیشارهن پهی دلیگروو ئی بهیتی جه شاعیرییوی فارسی:

نظر بر منظر خوبان حلال است

تماشا کردن صنع جلال است

جه شیعوو "دلّه‌ته‌مای عه‌شق" لاپه‌ره‌و ۹۳ی به‌یتو:

خو جه سه‌دای عه‌شق هیچ نه‌بی وه‌شته‌ر

سابا بدو عه‌شق نه‌جه‌رگم نه‌شته‌ر

لاییش که‌رده‌نه‌وه لا ئوساو پارسی واچوو ویش:

از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر

یادگاری که در این گنبد دوار بماند

شیعوو "یا‌حیی بی‌چوون" لاپه‌رو ۲۲۱ی به‌یتو:

ئر به به‌دکاری بگیری پیمان

قه‌ت به‌رنمه‌شو ده‌یاری لیمان

نیشارهن به دلیگروو چوارینیو جه خه‌بیامی^(۳) که ماچونه:

من که‌رده خراپ و توّش خرابه‌م تووش که‌ی.

شیعوو "یاران دیوانه لاپه‌رو ۲۱۴ی به‌یتو:

په‌یاپه‌ی مه‌شان یاران به‌و راوه

یه‌کی نمارو سهر به‌دماوه

که ئادیچ ئیشارەن بە دلگروو چوارینیقوو خەییامی که مامۆسا هەژاری پێسنە
هۆرگیلناینەوه:

..... فەرموی وەرە پێداکە، گەلی وەك من و تۆ

رۆویشتن و کەس نەهاتەوه، لەو لاوه

که جەرەیانوو چوارینەکی پێسنەنە: مەخانیەنە یۆ جە پیریوی پەرسۆوه؟ مەتەرسی
ئیسە که حیچت پەه نەمەنەن، بمری؟ ئادیچ پاسە سەرەوه ئاما، داواچش مدۆوه.

ئیزاو واتەیا چا چن دانە شیعرەنە که ئەژمارشا ئیندەو کلکاو دەسیا و مامۆسا
سەیدی باس جە مەرگی و قەبر و قیامەتیش کەردەن بە پادزەکاری، تەرسیوه و
ئەوه لالیایوی فرە که پێسنە واچی ئەگەر بمروو دمارۆم چیشا و چیش بو، باسش
کەردەن و جە فرەو یاگانە داواو کەرەم و بەخششیش کەردەن و گەرەکش بیەن ئەگەر
نافەرمانی و هەلیو کارەنە بیەن؛ خودا سەرۆو خەتاکاشەنە ویەرۆ و پی جۆره حەر
زکر و تەسبیح و تەعریفش کەردەن و حیچ وەخت ئا بی پەردەیه و ئا گرد ئازادیە که
خەییام جە واتەیشەنە بیەنش، مامۆسا "سەیدی" نەبیەنش و بە جۆریو نۆعیو
تەرسی، سرپۆشی و دلەلەرزه دلئ قسەکاشەنە دیارا. چەپەوانەو ئی باسیە جە باسو
عەشق و دلاریەنە، ئیننە بی پەروا و نەتەرسا و بی باک؛ که ماچۆنە:

ئەر عاشق نەبان یەکسەر مەللا و شیخ

فتوا بو "سەیدی سەربران بە تیخ

و گردوو دیوانە که یچشەنە هۆرچنیای واتیلەکا و بەکاربەردەیشا دلئ تان و پۆ
شیعرەکاشەنە ئینەیه سەلەمنۆ. وەرچەمیوتەرەنە ئی تەرسی چنیش بیینە و حەر ئی
تەرسی بیینە سەبەبوو ئانەیه چا وەخت و ساتە که چنەش بیەن بە وەشی و شادیش
نەویارۆ:

تا مەییو وە لام رەندی جەمین گول

خوفی هیجرانش مەنیشۆم نە دل

سه‌رچه‌می:

- (۱) عادل محمدپور، سرو خزان، دی ماه ۱۳۸۱، انتشارات زریبار
- (۲) کورش امینی، دامنه سنگلاخ‌های زاگرس بستری برای فرهنگ هورامان، (ارائه شده در همایش گستره فرهنگ هورامان، پاوه، شهریور ۱۳۸۶)
- (۳) وه‌رگی‌راوی هه‌ژار، چوارینه‌کانی خه‌بیام، انتشارات سروش، ۱۳۷۰
- (۴) دیوانی مه‌وله‌وی، کو‌کردنه‌وه‌ی مه‌لا عبدالکریمی مدرس، سنه، انتشارات کردستان، ۱۳۷۸
- (۵) دیوانی بی‌سارانی، لی‌کۆ‌لینه‌وه و لی‌کدانه‌وه: حه‌کیم مه‌لا صالح، ویراستار: حسین سبحانی سنه، بلا‌وکه‌ره‌وه: انتشارات گۆران، ۱۳۷۵
- (۶) دیوانی سه‌یدی، کو‌کردنه‌وه و شی‌کردنه‌وه‌ی: محمد ئەمین کاردۆخی، پیاچوونه‌وه: محمدره‌شیدی ئەمینی، انتشارات کوردستان، سنه ۱۳۸۵